

MIROLJUB

ISSN 1452-5976

GODINA: XI.

SOMBOR, 2008.

BROJ 1 (41)

Vjerni čuvari tradicija i našeg dostojanstva - članovi izvršnog odbora -

**Djelatnost rukovodećeg kadra
sagledava se i kroz ovo društveno glasilo**

Dostojanstveno obilježavanje

Svečano obilježavanje 71. obljetnice HKUD »Vladimir Nazor« obavljeno je u dva dana - 30. studenoga i 1. prosinca minule 2007. godine.

U petak 30. studenog održana je književno-likovna večer, a u nedjelju 1. prosinca, kulturno-umjetnički programi Dramske recitatorske i Folklorne sekcije.

Književno-likovna večer

U petak je priređena književno-likovna večer, promocija knjige »TRAGOVI SJEĆANJA« autorice Marije Šeremešić i otvorenje izložbe s likovne kolonije »COLORIT 07«.

Predsjednik HKUD-a Šima Raič pozdravio je goste, konzulicu Generalnog konzulata RH u Subotici Ivu Aranjoš, predsjednika Općine Sombor dr. Jovana Slavkovića, pomoćnicu pokrajinskog tajnika za upravu, propise i nacionalne manjine Antoniju Čota, predstavnik kulturnih društava, DSHV-a, DZH, medija i sve nazočne. Iznio je kratku povijest HKUD-a, utemeljenog davne 1936. godine, koje je jedno je od najstarijih u Vojvodini.

mnoga burna, ratna vremena, promjene državnog uređenja, vlasti. Često se mijenjao odnos prema našoj udruzi, a i mi sami smo katkada, zavedeni kolektivizmom, odustajali od nekih ideja ili se priklanjali općoj svijesti. No, najbolji dokaz da smo sve prebrodili jest upravo današnja proslava našeg i vašeg Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva »VLADIMIR NAZOR« u Somboru, koje je bilo i ostalo, kroz sva vremena, naš »HRVATSKI DOM«, istaknuo je predsjednik.

Na kraju je zahvalio svim donatorima koji su u ovoj godini pomogli rad udruge: Vladi RH preko Generalnog konzulata, Ministarstvu kulture RS, Pokrajinskom tajništvu

Šeremešić »TRAGOVI SJEĆANJA« u izdanju »Hrvatske riječi«, koja govori o običajima Bačkog Monoštora, predstavili su Zvonimir Perušić i Milovan Miković, kao i autorica Marija Šeremešić, koja je u emotivnom naboju govorila o svojim doživljajima Monoštora, svojih predaka i Monoštoraca. Predstavljanje je praćeno izvornim pjesmama koje su pjevale članice zbora KUD »Bodrog« iz Bačkog Monoštora. Osim knjige predstavljen je i CD s izvornim pjesmama Bačkog Monoštora, koji je donirala RTV »Spektar«. Svoje šaljive pjesme, a na temu monoštorskih događanja, pročitali su Antun Kovač i Adam Bešlin.

Nakon toga slijedilo je otvorenje izložbe s likovne kolonije »COLORIT 07«. Nazočni su bili većina slikara sudionika kolonije. Da podsjetimo, kolonija je održana na salašu obitelji Stane i Pavla Matarića. Izložbu je otvorila Antonija Čota. Ona je govorila o likovnoj umjetnosti i likovnim stvarateljima, o likovnoj koloniji kao mjestu stvaranja gdje se osjećanja bojama prenose na platno, a vrijeme zaustavlja. Likovna kolonija je i ugodno druženje slikara i ljubitelja slikarstva. Pozdravila je sve slikare sudionike, a o njima su najbolje govorile njihove slike, u nadi da se na sljedećoj koloniji ponovno sretnemo.

Janoš Raduka

»Tijekom sedamdeset i jedne godine aktivnog rada i postojanja naše je društvo mijenjalo prostorije u kojima je djelovalo, mijenjalo je ime, ali nikada programsku orijentaciju i osnovno opredjeljenje – njegovanje kulture i tradicije hrvatskog naroda ovoga kraja: Bunjevaca i Šokaca. Od momenta osnutka do današnjeg dana, zajednički smo prošli

za upravu, propise i nacionalne manjine, Pokrajinskom tajništvu za obrazovanje i kulturu, SO Sombor, Poglavarstvu Osijeka, Erdutskim vinogradima, HMI, te članovima »Nazora«: Žigi Fratriću, Emiliji Dorotić, Šimi Hornjaku. Dobivena sredstva trošena su na uređenje dvorane, za probe, sanaciju krova, dvorišne i ulične fasade.

Knjigu autorice Marije

Ježena 71. obljetnica

Bogat kulturno-umjetnički program

U nedjelju 2. prosinca Dramsko-recitatorska i Folklorna sekcija HKUD «Vladimir Nazor» svojim su kulturno-umjetničkim programima dale vrijedan doprinos 71. obljetnici djelovanja ove udruge.

Bilo je pravo zadovoljstvo toga se dana naći u svečanoj dvorani Hrvatskoga doma gdje se okupilo brojno članstvo sa svojim gostima i pri-

sjednika podružnice DSHV za Sombor Matu Matarića, te predstavnike većine KUD-ova iz bliže i dalje okolice.

Pozdravne riječi dobrodošlice i kraće informacije o djelovanju udruge tijekom minule 71 godine iznio je predsjednik Šima Raič.

Simpatične, a već dobro uhodane i znane nam voditeljice, Dejana Jakšić i Bojana Jozić, uspješno su usmjerava-

vačkih igara, oba u koreografiji Kristine Pekanović, te igrokaz »Igrajmo se mora« u režiji Marije Šeremešić. Recitatori skupine su se predstavili stihovima s kojima su nastupili na prije toga održanim natjecanjima.

Članovi Dramske sekcije uspješno su prikazali dva kraća, interesantna i za ovu prigodu zgodna sastava »Na klupici« i »Stidljivi mladoženja«, oba u režiji navedene voditeljice Marije Šeremešić.

Skupina folkloraca, koje je pripremala Magdalena Nikačev, ovoga je puta izuzet-

glazbene pratnje navedeni programski sadržaji ne bi postigli željene efekte.

Članice literarne skupine Katarina Firanj i Hermina Malković svojim su sastavima upotpunile sadržaje programa.

Uz sve navedenom, dodajmo i činjenicu da je glavni i odgovorni urednik »Miroljuba« promovirao četrdeseti po redu broj ovog društvenog glasila, kojim se navršava i deset godina njegovog izlaženja.

Nakon dva sata bogatog, kvalitetnog i dobro pripremljenog kulturno-umjetničkog sadržaja, program je priveden kraju,

jateljima, te uzvanicima, od kojih ovoga puta navodimo: konzulicu gerant Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici Ljerku Alajbeg, predstavnika HMI-podružnice Vukovar Silvija Jergovića, predsjednika i dopredsjednika DZH Đorđa Čovića i Josipa Zvonka Pekanovića, pred-

le cjelokupnu večernju aktivnost.

U kulturno-umjetničkom programu sudjelovali su recitatori i folklorci, te članovi literarne skupine kao i tamburaški sastav.

Dječja uzrasna skupina izvela je pjevački igrokaz »Kraljice« kao i splet bunje-

no uspješno izvela bunjevačke igre iz Sombora i okolice, plesove Posavine, te igre i pjesme iz Banata. Podrazumijeva se da bez uspješnog sudjelovanja

a nazočni su se zadovoljno razišli ponijevši sa sobom novi, svečani broj »Miroljuba«.

Matija Đanić

Izložba božićnjaka

Već tradicionalno dio božićne svečanosti počinje na dan Majki - Materice. Tako je bilo i ovoga puta. U nedjelju 16. prosinca u velikoj dvorani HKUD »Vladimir Nazor« priređena je izložba božićnih kolača - BOŽIČNJAKA, a održan je i Božićni koncert.

Izloženi božićnjaci skladno su raspoređeni po stolovima i dostupni pogledima brojnih i radoznalih posjetitelja. Predstavljeno je 20 kolača, od kojih su 10 priredile ovdašnje, somborske žene, 3 su iz susjednog Lemeša, a 7 iz subotičkog područja. Osim vrijednih žena, jedan su kolač sačinili mališani dječjeg vrtića iz Kera u Subotici, a jedan učenici VI. razreda osnovne škole iz Male Bosne.

Svi izloženi božićnjaci izrađeni su s mnogo mašte i smisla za oblikovanje brojnih i raznovrsnih ljudskih, životinjskih i biljnih figura sačinjenih od tijesta. Podrazumijeva se da su božićni motivi vezani za Svetu obitelj i prostor betlehemske štalice, a neki od njih predstavljaju i prva mala umjetnička djela.

Jolika Raič je, otvarajući izložbu, pozdravila sve nazočne među kojima posebno predstavnike Generalnog konzulata RH u Subotici na čelu s konzulicom gerant Ljerkom Alajbeg, predstavnika HMI-podružnice Vukovar Silvija Jergovića, predstavnika Katoličkog bogoslovnog instituta u Subotici Grgu Kujundžića te predstavnike brojnih KUD-ova iz okolnih mjesta, kao i one iz RH.

Vese

Ispred ocjenjivačkog povjerenstva Emilija Dorotić i Janja Pekaović podijelile su pohvalnice svim izlagačima, te pročitale imena domaćica čiji se božićnjaci daruju, te kome se daruju: Veleposlanstvu RH u Beogradu - kolač Terezije Žuljević, subotičkom biskupu mons. Ivanu Penzešu - djelo Irene Mijić, katedralnom župniku u Subotici mons. Stjepanu Beretiću - rad Marije Čvardić, Sjemeništu »Paulinum« u Subotici - kolač Janje Pekaović, župi Presvetog Trojstva u Somboru - proizvod Sofije Vuković, župi Svetog Križa - djelo Margarete Čvardić, te karmelićanskoj crkvi - rad Lidije Džinić.

Uz ove informacije Emilija Dorotić je pročitala i svoj poetski sastav posvećen božićnom kolaču u kome, među ostalim stoji:

»Božićni kolači izlažu se sade sve lipši i lipši triba da se znade. Rad su vridnih ruku naših domaćica na kolaču ima grančica i tica.«

Konzulica Republike Hrvatska u posjetu „Vladimiru Nazoru“

Novopostavljena konzulica gerant Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici Ljerka Alajbeg u pratnji konzula savjetnika Ante Pranjića učinila je 28. studenog 2007. godine prvi posjet Hrvatskom kulturno-umjetničkom društvu »Vladimir Nazor«. Kako je prije toga bila u službenom posjetu Općini Sombor, s njom su došli: predsjednik Općine Sombor dr. Jovan Slavković, dopredsjednica SO Marta Horvat Odri, te

predsjednik Odbora za međunarodnu suradnju SO Sombor Karlo Logo.

Kao domaćin, predsjednik »Nazora« Šima Raič je, pozdravljajući goste, u osnovnim crtama nazočne upoznao s povije-

šću udruge koja postoji i djeluje već 71 godinu. Od te davne 1936. godine ova je udruga mijenjala zgrade u kojima je djelovala, dograđivala ih, mijenjala naziv, bila je sa ili bez hrvatskog predznaka i slično, ali je sve to vrijeme radila u kontinuitetu te uvijek održavala dobru suradnju sa svim svojim sugrađanima i njihovim KUD-ovima. U »Nazoru« djeluje ili je djelovalo više sekcija i uzrasnih skupina koje su nastupale u Hrvatskom domu i gradu, mjestima bliže ili dalje okolice, u brojnim mjestima diljem Republike Hrvatske, u Mađarskoj i dr. Posebice je istaknut i značaj glasila ove udruge - »Miroljuba« - koji izlazi već punih deset godina. Istaknuto je i financijsko-materijalno poslovanje udruge, te su navedeni i vredniji donatori iz lokalne sredine i zemlje, te oni iz Hrvatske.

Odgovarajući na pozdravne riječi predsjednika, konzulica je pokazala veliko interesiranje za rad »Vladimira Nazora«, te istaknula spremnost Konzulata i svoju osobno, da tu suradnju i

Božićno slavlje

Svečani božićni koncert

Drugi dio večernjeg programa čini SVEČANI BOŽIĆNI KONCERT.

Režiju ovog dijela uradila je Marija Šeremešić, a voditeljice su već svima nam dobro znane Dejana Jakšić i Bojana Jozić, dok su nam dvije slatke sestrice Emina i Aneta Firanj izvođenjem baleta dočarale božićnu noć.

Nakon ovoga slijedio je

nastup pjevačkih skupina i to:

»Iuventus cantat«, taj naš svjetski poznati kor što je nastupao na svim značajnijim festivalima u zemlji i svijetu, vokalno-instrumentalni sastav »Antunići«, skupina pjevača našeg HKUD »Viadimir Nazor«, vokalni sastav »Proroci« iz Subotice -muška pjevačka skupina »Ižipci« iz Topolja u Baranji,

ženska skupina »Bodrog« iz Bačkog Monoštora i muška pjevačka skupina »Štosmajer« iz Strizivojne, RH.

Nakon pozdravnih riječi predsjednik »Nazora« Šime Raiča, te čestitki u povodu predstojećih božićnih i novogodišnjih

blagdana, izvođači programa su nazočnim gledateljima zajednički otpjevali svima nam dobro znanu božićnu pjesmu »RADUJTE SE NARODI«.

Matija Đanić

dalje dograđuju. Osobito je zadovoljna što su i izbori za Sabor RH, organizirani u ovoj sredini, protekli bez ikakvih incidenata, što ukazuje da su se i odnosi između dviju susjednih zemalja u velikoj mjeri normalizirali, a hrvatska nacionalna manjina stabilizirala. Naglasila je i kako manjinske zajednice trebaju biti mostovi suradnje susjednih zemalja. Istaknula je i osobni dojam navodeći kako HKUD »Vladimir Nazor« spada u jedno od najboljih hrvatskih društava u Republici Srbiji.

Kraću informaciju o izučavanju hrvatskog jezika i nacionalne kulture u OŠ »Bratstvo-jedinstvo« u Somboru, što se organizira za manji broj učenika, dala je dopredsjednica Marija Šeremešić, ističući i osnovne probleme koji se s tim u svezi javljaju.

Nakon uzajamne razmjene prikladnih darova, konzulica je sa svojom pratnjom pošla put Bačkog Monoštora u posjet KPĐH »Bodrog«.

Matija Đanić

Gostovanje članova Gradskog amaterskog kazališta iz Županje

OSVETA

Narodna opereta u tri čina

U nedjelju 18. studenoga 2007. godine Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo »Vladimir Nazor« imalo je čast ugostiti drage goste iz Republike Hrvatske i to članove Gradskog amaterskog kazališta iz Županje. Oni su te večeri odigrali »OSVETU - narodnu operetu u tri čina« pred oko sto gledatelja u velikoj dvorani Hrvatskog doma u Somboru. Ovaj je posjet uzvratni stoga što su članovi Dramske sekcije »Nazora« gostovali u Županji prije oko 2 mjeseca također s jednom od svojih predstava.

Gradsko amatersko kazalište iz Županje obnovljeno je 2005. godine pod inicijativom Ivica Janjića, koji je pokrenuo družinu i u svoju klapu okupio najprije oko dvadesetak amatera glumaca različitih profila. Sada ovo kazalište broji oko četrdesetak članova koji pokraj

toga što su glumci obavljaju i sve ostale uloge neophodne za normalno funkcioniranje jednog kazališta. U svojim redovima imaju agronome, profesore, frizere i ostale »obične ljude« koji su iz ljubavi prema kazalištu počeli raditi i upravo nam u nedjelju prikazali svoj prvi zajednički projekt. Osim gostovanja u Somboru navode kako su bili sudionici i u natjecanju amaterskih kazališta u Vinkovcima, gdje im je zamalo izmaknula prva nagrada. Ponosni su i na svoja gostovanja u Brenovcima, Lovašu, Pačetinu, na međunarodnom susretu amatera, kao i na gostovanje u Bosni i Hercegovini, u Žepču. Svoju drugu premijeru odigrali su prije samo nekoliko dana u svojoj Županji i to komediju »OPORUKA«. Po njihovim riječima premijera je savršeno prošla, tražila se karta više i nadaju se kako će i s ovom predstavom doći ponovno u goste u lijep Sombor grad, ali i običi gradove Republike Hrvatske u kojima još nisu gostovali, kao što su Vukovar, Beli Manastir, a jednog dana možda i Zagreb.

PUČKA OPERETA U TRI ČINA: »OSVETA« govori posredno o raspadu sustava zadrugarstva i ulasku industrije u selo. Prikazuje seljaka koji se kroz kćerkinu udaju olakomi zbog lakšeg života u gradu i počne podejnjivati sve ono što selo čini onim što ustvari jest. Ipak na kraju dolazi pameti, ostaje na selu i svi

veseli slave pobjedu dobrog, pobjedu ljubavi nad novcem i lažnim gospodstvom. Osnovna radnja se dešava oko mlade seljanke Anke koja je zaljubljena u seljaka Vinka, ali ju otac daje za »gospodsku partiju«, za malo starijeg gospodina Stanka koji će ih »izvući iz seljačkih poslova i seoskog blata«. Zaplet radnje dešava se kada oba prosca isprose Anku, tada padaju teške riječi i uvrede, ljutnja i svada. Na kraju ipak pobjeđuju ljubav i pravednost, Anka nakon pokušaja skoka s mosta zbog neuzvraćene ljubavi ipak postaje Vinkova žena i sve se sretno zavr-

ši. Ovu veselu predstavu pratilo je desetak arija otpjevanih od strane glumaca, kao i često prekidanje pljeskom i smijehom zadovoljne somborske publike.

U nadi da će se ovakve i slične predstave i dalje igrati u Hrvatskom domu i da će Gradsko amatersko društvo iz Županje s novom predstavom ponovno doći u Sombor, druženje se završilo uz večeru i koktel, te uz zadovoljna lica i publike i glumaca.

Marija Mandić

HKUD »Vladimir Nazor« gostovao u Okučanima u Republici Hrvatskoj

10. studenoga održana je 3. smotra kulturnog stvaralaštva nacionalnih manjina Zapadne Slavonije Okučani 2007. Organizator ove smotre je Srpsko kulturno društvo »Prosvjeta« Zagreb, pododbor Okučani, a pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture Republike Hrvatske, Brodsko-Posavske Županije i Općine Okučani. Smotru su otvorili župan brodsko-posavski Simo Đurđević, načelnik Općine Okučani Aco Vidaković (podrijetlom iz Sonete), saborski zastupnik Milorad Pupovac i predsjednik SKD »Prosvjeta« pododbor Okučani Nikola Lončarević. Na multietničkoj i multikulturalnoj smotri prikazane su raskošne narodne nošnje i bogatstvo raznolikosti tradicije i izvori-

nih običaja nacionalnih manjina. Petnaest kulturno-umjetničkih društava predstavilo je srpsku, hrvatsku, romsku, mađarsku, slovačku, ukrajinsku, talijansku i češku nacionalnu manjinu susjednih država – Slovenije, Bosne i Hercegovine, Srbije i

Hrvatske. Iz Republike Srbije nastupili su u ime slovačke nacionalne manjine KUD »Erdevik« iz Erdevika i hrvatske zajednice HKUD »Vladimir Nazor« iz Sombora s izvornim običajem »Bunjevački svatovidolazak po mladu«. O radu i djelovanju društava u novonastalim povijesnim okolnostima razgovarali su predsjednici Nikola Lončarević i Šima Raič, te dogovorili nastavak međusobne suradnje pozivom da Srpsko kulturno društvo »Prosvjeta« pododbor Okučani i izaslanstvo Općine Okučani gostuju u Somboru. Gostovanje HKUD »Vladimir Nazor« u Okučanima omogućeno je financijskim sredstvima SO Sombor.

Zoran Čota

VI. POKRAJINSKA SMOTRA RECITATORA U SUBOTICI

U prostorijama Gradske knjižnice u Subotici, u organizaciji Hrvatske čitaonice, 17. je studenog 2007. održana VI. pokrajinska smotra recitatora na hrvatskom

Male Bosne, Starog Žednika, Srijemske Mitrovice, Vajske, Sonte, Bačkog Monoštora i Sombora. Bilo ih je ukupno sedamdesetak svrstanih u tri uzrasne kategorije.

Stuhlreiter iz Osijeka, Katarina Čović iz Subotice i Marija Šeremešić iz Sombora.

Smotru su svojom nazočnošću podržali Martin Oršolić, pomoćnik ministra u Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske, konzul savjetnik Anto Pranjčić iz Generalnog konzulata R. Hrvatske u Subotici, predsjednik HNV-a Branko Horvat te dopredsjednik Stipan Šimunov, predsjednica IO HNV-a Slavica Peić, Jašo Šimić, zadužen za obrazovanje u HNV-u, te Edit Molnar-Pinter, zadužena za obrazovanje u Općini Subotica.

HKUD «Vladimir Nazor» predstavljali su: Aneta i Emina Firanj, Lea i Miloš Jevtić i Dejana Jakšić. Petero sudionika, pet nagrada. Za pohvalu. U svojoj skupini osobito je istaknuta osobnost kazivanja

Emine Firanj kojoj predviđaju lijepu budućnost.

Za najbolje recitatore ponovno je organiziran izlet u Hrvatsku te su se 1. prosinca 2007. prvo zaputili put Osijeka gdje su imali prigodu vidjeti prelijep muzej školjki – »Gloria maris«. Domaćin im je bio Vladimir Filipović, koji je i autor ove izložbe.

Nakon Osijeka, recitatori su posjetili braću franjevce u Slavanskom Brodu koji su im priredili ručak, a nakon toga pokazali im samostan, crkvu, klasičnu gimnaziju i središte grada. Djeca su bila oduševljena, a posebice izgledom i uvjetima za rad u gimnaziji. Tom su prigodom naše dvije gimnazijalke izjavile: »Nitko nam neće vjerovati kada im ispričamo kakva je ovo škola, čovječe što sve nema, čak i teretanu imaju«.

M. Šeremešić

jeziku. Na ovoj manifestaciji okupili su se recitatori iz Subotice, Tavankuta, Đurđina,

Interpretiranje stihova pratila je i prosudbena komisija u kojoj su bile prof. Đurđica

Festival dječje radosti u Bačkom Bregu

Među brojne dječje aktivnosti koje se vezuju za ovo zimsko i predbožićno vrijeme, svakako spada i obilježavanje

ništva za propise, upravu i nacionalne manjine, Hrvatskog nacionalnog vijeća i Općine Sombor. Na festivalu su sudjelovali mladi iz Bačkog Monoštora,

ali i na uzajamnu slogu, poštovanje i razumijevanje. Svojom su nazočnošću svečanost, uz ostale, uveličali uzvanici, među kojima su bili konzulica gerant Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici Ljerka Alajbeg sa suradnicima, te Josip Kolar, počasni predsjednik HKPD »Silvije Strahimir Kranjčević« iz Bačkog Brega.

vanje blagdana Svetog Nikole, vjernog zaštitnika djece cijeloga svijeta. Štovanje ovog sveca slavi se i kod nas, što je, uz ostalo, bila i prigoda da predstavnici naše mladosti pokažu svoje umijeće pjesmom, plesom i manifestacijom prigodnog odijevanja.

Tom je prigodom 2. prosinca u Bačkom Bregu održan dječji festival pod nazivom »Pjesmom i igrom u susret svetom Nikoli«, koji je organizirao tamošnji HKPD »Silvije Strahimir Kranjčević«, a pod pokroviteljstvom Pokrajinskog taj-

Svetozara Miletića, Vajske, Male Bosne, Bezdana i Bačkog Brega. Svi su oni, uz maksimalno zalaganje, pokazali vještinu svoga umijeća i privrženosti tradiciji svojih predaka. To su djeca šokačkih i bunjevačkih Hrvata, kao i ovdasnjih Mađara. Raznovrsnost melosa, ritma, odijela i jezika ukazivala je na njihove raznolikosti

Svim nazočnima pozdrave i dobre želje u prigodi nastupajućih blagdana uputio je predsjednik HKPD »Silvije Strahimir Kranjčević« Stipan Katačić.

M. Đanić

Gostovanje pjevačke skupine

HKUD "Vladimir Nazor" u Svetozaru Miletiću

Na poziv Hrvatsko-bunjevačkog kulturno-umjetničkog društva »Lemeš« iz Svetozara Miletića, članovi pjevačke skupine HKUD »Vladimir Nazor« iz Sombora bili su gosti u tom mjestu u subotu 15. prosinca 2007. godine, na Božićnom koncertu.

posljednjeg mjesta, u 19.30 sati voditeljica Maja Loboda otvorila je svečanu priredbu Božićnog koncerta u kojem su sudjelovali: djeca (običaj) - Svetozar Miletić, crkveni dječji zbor - Svetozar Miletić, KUDH »S. S. Kranjčević« - Bački Breg, HKUD »Vladimir Nazor« - Sombor,

Bački Monoštor i »Musica viva« - Svetozar Miletić, a na koncu su svi sudionici ovog koncerta otpjevali, uvijek rado slušanu, prelijepu pjesmu »Tiha noć«.

ka, kojima je, ovoga puta, pridonio i dugo očekivani snijeg. Među uzvanicama bili su konzulica Mirela Lucić iz Subotice, predsjednica Mjesne zajednice Svetozar Miletić –

U prostorijama Doma kulture »Lemešanke« - Svetozar Miletić, koji je bio ispunjen do KUDH »Bodrog« -

Koncert je bio dobro posjećen, bilo je izvedeno puno lijepih božićnih pjesama, prikazana je raznolikost narodnih nošnji, od dječjih do odraslih, a sve je bilo u svjetlu nastupajućih, radosnih, božićnih prazni-

Katarina Kaić, te predsjednici gostujućih udruga.

Poslije ovako lijepe svečanosti i božićnog ugodaja, nastavljeno je druženje uz večeru i božićne pjesme.

Antun Kovač

Nastup članova Dramske sekcije

»KAD SE OPANAK POPAPUČI«

kazališna predstava u polupraznoj dvorani

Ljubitelji dramskog stvaralaštva imali su prigodu 11. studenog, sada već minule 2007. godine, po drugi put u Hrvatskom domu uživati u kazališnoj predstavi »Kad se opanak popapučić«. Istaknuta voditeljica ove dramske aktivnosti Marija Šeremešić, na osnovi prerađenog i na lokalnu ikavicu prevedenog teksta Jovana Sterije Popovića »Pokondirana tikva«, dočarala je zbivanja u jednoj ovdašnjoj

»paorskoj« obitelji. Glavni lik komedije, nadmena kućanica, s željom da bude »nobles« svojim je ponašanjem izazivala negodovanje unutar obitelji kao i smijeh nazočnih gledatelja.

Premijerno izvođenje ove komedije održano je na istom mjestu 3. lipnja prethodne godine o čemu smo čitatelje informirali u 39. broju lista, dok je pretpremijera održana nešto ranije u Rešetarima, a tijekom

jeseni (22. IX.) ponovljena u Županji u Republici Hrvatskoj (opširnije u prethodnom broju »Miroljuba«).

U odnosu na prethodna izvođenja, članovi glumačke ekipe ovoga su puta bili opušteniji i sigurniji, te se više i bolje saživjeli s likovima koje su tumačili. Uvažavajući napore svih, neka nam bude dopušteno izdvojiti Joliku Raić i Dejanu Jakšić, koje su, na

neki način, bile nositeljice većeg dijela aktivnosti.

Na koncu, sa žaljenjem možemo konstatirati kako je velika i lijepo zagrijana dvorana bila poluprazna, čemu je osnovni razlog nedovoljna informiranost članstva, a općenito i građanstva. Poznato je kako popunjena dvorana stimulaturnije djeluje na izvođače programa - potiče ih da se više užive u svoje uloge.

M. Đanić

Djeca uveličala božićno slavlje u župi Presvetog Trojstva

Na Badnju večer u crkvi Presvetog Trojstva u Somboru prije svete mise polnočke održan je tradicionalni božićni program koji su pripremili

la uvodnu pjesmu »Sutra bit će svečan dan« uz podršku ostale djece, a balerina Sonja Ilić, koja je inače državna prvakinja u gimnastici, imala je samostalnu točku uz pjesmu

četveromjesečni Mario Kaić, Mariju - Maja Kaić, a svetog Josipa - Marko Parčetić. Zvijezda večeri bio je okićen bor oko kojeg su plesale male balerine, a za ove živopisne

preč. Josip Pekanović. Misu su glazbeno uveličali tamburaši uz pratnju crkvenog zbora. Božićnom programu i svetoj misi nazočio je i gradonačelnik Sombora dr. Jovan

vjeroučenici župe uz pomoć svojih katehista. Program je vodila Jelena Ilić, koja je između pjesama govorila vezni tekst uvodeći tako nazočne u pravi božićni ugođaj kojeg najbolje mogu dočarati djeca. Mala Ivana Lovrić je otpjeva-

»Oj, pastiri, čujte novi glas«. Kasnije su joj se pridružile i ostale balerine uz pjesmu »Sad pjevajmo«. Bila su tu i tri kralja sa svojom kamilom, magarac i vol, a tu su bili i »živi« Isus, Marija i Josip. Maloga je Isusa »odglumio«

kostime su se pobrinuli vjeroučiteljica Rozmari Mik i umjetnik iz Sombora Jene Višinka. Program je glazbeno obradio Josip Marić.

Nakon božićnog programa slavljena je sveta misa polnočka koju je predvodio

Slavković sa suprugom. Na koncu svete mise župnik Josip Pekanović je zahvalio svima koji su uveličali ovu Badnju večer, a vjernici su poslali svojim kućama proslaviti ovaj najzad, bijeli Božić.

Z. Gorjanac

Život u župi Sveti Križ u Somboru

U vrijeme korizme 2006. godine došlo je do promjene župnika u našoj župi. Župnik vlč. *Lazar Novaković* premješten je u Đurđin. Župu preuzima vlč. *Marinko Stantić*, kome je ovo prva župa. Odmah po dolasku i preuzimanju župe prihvatio se posla. Duhovni život vjernika njegova je prva briga. Ali je lijepo ako se taj život odvija u ugodnom i lijepom ambijentu. Pa je potrebno crkvu i okolinu lijepo urediti. To su dva pravca na kojima preč. *Marinko* intenzivno radi.

Kupljen je tepison da prekrije cijeli pod crkve, a on je dar *Kate* i *Davida Gromilovića*. Postavljeni su klima-uređaji, prvi u našoj biskupiji. Obavljeno je ličenje zidova i zamjena podova u župnom stanu, te zamjena glavnih ulaznih vrata u župni ured. Umjesto dijela voćnjaka napravljena je divna fontana koja je noću osvijetljena, a ona je dar župljana. Okolo su postavljene klupe, napravljene su staze za šetnju, posađeno cvijeće i razne sadnice, koje trebaju izrasti u lijepi park. Ovo je već postalo omiljeno mjesto za okupljanje župljana, kako mladih tako i ostalih. Svima je drago malo proćakulati, dok voda iz fontane žubori i daje neku ugodnu svježinu. Završen je projekt za izgradnju parkinga i predan je u općinu radi pomoći u izgradnji. Odobrena četiri parkirališna mjesta su malo, ali je lijepo kada ljudi poslom dolazeći u župni ured imaju gdje parkirati svoj automobil. Po

biskupovom odobrenju dio dvorišta ustupljen je Njemačkom savezu u Somboru. Oni tu grade objekte koji će imati oko 600 četvornih metara korisne površine. Taj novi prostor bit će i na korist župi, jer će biti izgrađene sale u kojima će se moći održavati tribine, duhovne večeri, manji koncerti i sl.

Za proslavu 50 godina postojanja župe predvidjeli smo urediti crkvu izvana i iznutra, da nam bude ljepše i ugodnije. Ovi radovi će se obavljati u etapama, što ovisi o priljevu novca. Unutarnji radovi su već počeli, a veći dio će biti i završen do izlaska ovog broja lista. Parkiralište i svi građevinski radovi rađeni su po projektu našeg poznatog somborskog arhitekta *Josipa Parčetića*.

Duhovni i vjerski život prva je briga preč. *Marinka*. To se može zaključiti i po temi koju je odabrao za svoju prvu knjigu: »Uvod u pastoralnu teologiju«,

koju su objavili dr. *Mihalj Szentmartoni* i dr. *Marinko Stantić*. Dolaskom na župu dogovorio se s kantorom *Ivicom Šemudvarcem* da oko pjevanih misa organizira probe za mlade i starije za zbornu pjevanje i osniva VIS Amosi. Oni su nastupali dva puta na festivalu hrvatske

duhovne glazbe u Subotici i postigli su lijep uspjeh. Kupuje novo ozvučenje i klavijature koje daju ljepši zvuk i samim tim je ugodnije na svetovj misli. Skrbi o gradskim tribinama, koje organizira župa sv. Križa u suradnji s HKUD-om »*Vladimir Nadzor*«. Organizirano je i nekoliko zabava: prvo župno prelo i koki-ca bal u maloj dvorani Hrvatskog doma. U listopadu 2006. godine prihvaća katehiste neokatekumenskog puta, koji održavaju kateheze. Po završetku kateheza na ulaznoj konvenciji osniva se prva neokatekumenska zajednica u Somboru. Sada, 2007. su ponovno bile kateheze neokatekumenskog puta. Cilj im je bio širenje Božje riječi. Članovi zajednice, uz pomoć preč. *Marinka*, duhovno rastu u vjeri. Od ovogodišnjeg došašća u crkvi je uvedena i zornica.

U ovom izlaganju pokušao sam prikazati rad župe u protekle nepune dvije godine. Na duhovnom planu urađeno je dosta, ali župnik kaže da bi trebalo mnogo više. U uređenju župe stiže se utisak da je došlo do nekog zamaha i da se radovi tek očekuju.

Alojzije Firanj

Proštenje u župi sv. Nikole Tavelića

Katolička je crkva u Hrvatskoj 21. lipnja 1970. godine dobila prvog kanoniziranog sveca-mučenika sv. *Nikolu Tavelića*. Blagdan njemu u čast održava se 14. studenog i proslavlja diljem svijeta u Katoličkoj crkvi.

Crkvice na Bezdanskom putu nosi njegovo ime. U toj župnoj zajednici održano je proštenje 18. studenog.

Na poziv župnika dr. *Marinka Stantića* misno slavlj predvodio je vlč. *Karlos Manuel Cabrera Alegria*, misionar iz Nikaragve. Vlč.

Karlos je govorio o mučeničkom životu našega sveca. Spomenuo je i mučenički život svakoga od nas, podsjećajući vjernike da rastu u vjeri i jedan drugom u tome pomažu.

Crkva je bila svečano opremljena, a oltar ukrašen plodovima jeseni, u znak zahvalno-

sti što nas je Bog blagoslovio ovim plodovima. Oltar je s puno ukusa uredila vrijedna župljanka *Marija Čuvarđić*. Tako je svečano i dostojanstveno proslavljeno proštenje i spomen-dan na našeg sveca mučenika *Nikolu Tavelića*. ■

»TRAGOVİ SJEĆANJA«

nova knjiga Marije Šeremešić

Unakladi NIU »Hrvatska riječ« iz Subotice i HKUD »Vladimir Nazor« iz Sombora, a potporom Pokrajinskog tajništva za obrazovanje i kulturu AP Vojvodine te Poglavarstva grada Osijeka, u Subotici je 2007. godine objavljena knjiga »TRAGOVİ SJEĆANJA« autorice Marije Šeremešić. Knjiga ima 126 stranica, a tiraža joj iznosi 600 primjeraka.

Autorica je ovo djelo posvetila svojim unucima: Marku, Aneti i Emini.

Knjiga obuhvaća sadržaje vezane za prošlost Bačkog Monoštora o kojoj, kako autorica u uvodnoj riječi navodi, »malo znamo«. Sa željom da svom potomstvu i uopće mladom naraštaju ta prošlost ostane zabilježena i u boljem pamćenju, a namjera joj je da svoje osjećaje i sjećanja svojih sugovornika o običajima i doživljajima svojih i naših predaka ovjekovječi, zabilježila ih je u ovom interesantnom, sadržajima bogatom i vrijednom djelu. Ta sjećanja u Monošturu sada brzo nestaju »kao da ih Dunav svojim valovima nepovratno odnosi«.

Autorica je odredila bitne elemente i specifičnosti položaja Bačkog Monoštora, te istaknula osnovne povijesne crtice u razvoju ovog naselja. Mjesto je opkoljeno rukavcima Dunava, Hidrosustavom Dunav-Tisa-Dunav i Velikim bačkim kanalom, a smješteno je na poluočnom uzvišenju u aluvijalnoj ravni Dunava. Hidromelioracionim zahvatima priroda njegovog okoliša je velikim dijelom izmijenjena, a društveno-ekonomskim razvojem zemlje i društva dolazilo je i do promjena u načinu življenja ovdašnjeg naroda,

mijenjan je izgled naselja, zanimanje mještana, njihovi međusobni odnosi, oblačenje ljudi i sl. No, žitelji su ipak, velikim dijelom, očuvali svoje običaje, nošnju i izvornu lokalnu ikavicu. Ipak, sve se to postepeno mijenja.

Navedena su i mišljenja više autora o podrijetlu i migracijama šokačkih Hrvata,

Narodni običaji vezani za pojedine faze ljudskog života opširno su obuhvaćeni i detaljnije prikazani, kao što su lijepo izneseni i običaji vezani za određene vjerske blagdane.

Posebno su istaknuti zaslužni i ugledni Monoštorci kao najvrjedniji čuvari tradicije i vjere, čiji doprinos povijesti i kulturi

o izgledu šokačkih kuća i naselja, o određenim specifičnostima gospodarstva ovog naroda i sl.

Kako se pojedini elementi odjeće ovih žitelja po izgledu, kao i po načinu izrade, prilično razlikuju od odjevnih predmeta većine susjednih naroda, to je autorica ovim sadržajima posvetila nešto veću pozornost i istaknula njegove specifičnosti.

ima ne samo lokalne, nego i šire društvene vrijednosti.

Uz sve navedeno, tekst dopunjuje i ilustrira i 12 poetskih sastava, 7 pjesnika amatera ovoga sela. Da bi čitatelji i vizualno doživjeli izložene sadržaje, knjiga sadrži i 82 fotografije.

Matija Đanić

LEKSIKON PODUNAVSKIH HRVATA

U prostorijama HKUD »Vladimir Nazor« u Somboru su 16. studenog 2007. godine predstavljeni 4., 5., 6. i 7. svezak Leksikona podunavskih Hrvata - Bunjevaca i Šokaca.

Ovaj kulturni događaj priređen je u organizaciji HAD-a iz Subotice i HKUD »Vladimir Nazor«

iz Sombora. Pred zavidnim brojem nazočnih u predstavljanju Leksikona sudjelovali su: dr. Slaven Bačić, glavni urednik, Mario Bara, profesor povijesti i sociologije iz Zagreba, mr. se. Đuro Lončar, stručni savjetnik Ekonomskog fakulteta u Subotici u mirovini i mr. se. Matija Đanić, prof. geogra-

fije u mirovini iz Sombora. Moderator ove manifestacije bio je Zoran Čota.

Izneseno je više detalja o načinu rada na Leksikonu i njegovom značaju u očuvanju povijesnih znamenitosti i kulturne baštine podunavskih Hrvata.

Od početka rada na Leksikonu uključen je i veći

broj suradnika iz Sombora i okolice, koji svojim priložima obrađuju znamenite ličnosti i događaje u hrvatskoj zajednici u ovom dijelu Bačke.

Na kraju je upućen poziv svima koji mogu pridonijeti daljnjem radu na Leksikonu, da se uključe u pisanje.

Josip Z. Pekaović

Izaslanstvo HKUD »Vladimir Nazor« iz Sombora posjetilo Valpovštinu

Advent s Miroljubom

Predstavnici valpovačke Matice hrvatske predložili da svake godine u adventu, i to po mogućnosti u subotu najbližu 6. prosincu, Valpovštinu pohode Somborci *Somborsko hrvatsko kulturno-umjetničko društvo, koje je osnovano 6. prosinca 1936. godine, nosilo je isprva Miroljubovo ime

Piše: Zdenko Samaržija

Na Miroljubovom grobu položili su vijenac i u ime svih članova Društva, i živih i mrtvih, zapalili lampion. Miroljubov skromni grob nalazi se na počasnom mjestu na valpovačkome groblju. Ostali valpovački odličnici imaju mramorne monumentalne spomenike, a Miroljubov grob sastoji se od jednostavnoga obruba i još jednostavnije ploče te metalnoga križa. Podno križa je na pločici napisano tek Ante Evetović Miroljub, a i taj je natpis izbljedio.

Harkanovci su rodno mjesto Miroljubove poezije i njegovoga najintenzivnijega spisateljskoga rada. Danas ta crkva izgleda drugačije nego u Miroljubovo doba – kasniji su svećenici dozidali crkvu dodavši joj bočne oltare te je znatno produljili. Pedesetih ju je godina oslikao bački slikar *Karlo Matzek*, pa je ubrzo potom postala proštenišna crkva.

MIROLJUBU U POHODE: Predstavnici valpovačke Matice hrvatske predložili su zajedničku aktivnost Hrvatskoga kulturno-prosvjetnoga društva „Vladimir Nazor“ iz Sombora, Matice hrvatske Valpovo te rimokatoličkih župa Veliškovci, Valpovo i Harkanovci, koja bi se zvala – „Miroljubu u pohode“ ili „Advent s Miroljubom“.

Naime, predloženo je da svake godine u adventu, i to po mogućnosti u subotu najbližu 6. prosincu, na Valpovštinu dođe autobus Somboraca. Sveta misa za Antu Evetovića Miroljuba služila bi se u nekoj od župnih crkava (i filijala) u kojima je mise služio Miroljub, dakle u: Valpovu,

O bilježavajući deset godina izlaženja lista Miroljub izaslanstvo Hrvatskoga kulturno-umjetničkoga društva »Vladimir Nazor« iz Sombora posjetilo je Valpovštinu, mjesto gdje je pastoral obavljao početkom dvadesetoga stoljeća *Ante Evetović Miroljub*, bunjevački pjesnik i preporoditelj.

Nije naodmet naglasiti da je somborsko hrvatsko kulturno-umjetničko društvo nosilo isprva Miroljubovo ime, i to od osnivanja 6. prosinca 1936. godine, pa je posjet Valpovu bio u subotu najbliži datumu osnivanja Društva.

OBILAZAK ZNAMENITOSTI: Članovi Društva posjetili su župni dom u Valpovu, gdje je desetak godina živio Miroljub i odakle je 1921. godine krenula povorka s njegovim lijesom. Obišli su crkvu Bezgrešnog Začeca Blažene Djevice Marije i razgledali njene znamenitosti, osobito nedavno restauriranu baroknu oltarnu palu s glavnoga oltara. Riječ je o velikoj slikarskoj kompoziciji (450x280 cm) vrsnog bečkog baroknog majstora *Antona Hertzoga* (1692.-1740.) iz 1737. godine, koja prikazuje Mariju Bezgrešnu okruženu Svetim Trojstvom i anđelima. U Hrvatskoj su do Domovinskog rata bile poznate samo tri Hertzogove slike: valpovačka, te dvije u Vukovaru - na glavnom oltaru župne crkve (ukradena tijekom okupacije) i u dvorskoj kapeli Eltzovog dvorca.

Veliškovicima ili Harkanovcima, gdje je bio župnik, ili u: Gatu, Marijančacima, Tiborjancima, Ivanovcima, Zelčinu ili Koški, koje su bile filijale njegovih župa te kapelici valpovačkoga dvorca, u kojoj je Miroljub također služio mise. Matica hrvatska Valpovo organizirala bi nakon svete mise prigodni recital Miroljubovih pjesama i pjesama posvećenih Miroljubu. Isto tako, sjetili bi se i drugih bunjevačkih Hrvata koji su djelovali na Valpovštini, na primjer - *Adama Kovačeva* iz Bačkoga Brega, dugogodišnjega koškanskoga župnika i velikog Miroljubova štovatelja.

Tragovima vukovarske tragedije

Nakon Valpovštine, tog podravskog kraja Slavonije u kome je Ante Evetović Miroljub obavljao svoje pastoralne dužnosti, pošli smo u podunavski prostor Republike Hrvatske - u Vukovar (13. XII.). Boravak u ovom gradu imao je sasvim druge sadržaje. Ovdje nas je dočekao, te nam bio vodič i davao potrebne informacije, predstavnik HMI-podružnice Vukovar – Silvije Jergović.

Uz opće razgledanje Vukovara, posjetili smo muzejski prostor Bolnice, Vojni muzej, kao i masovnu grobnicu na Ovčari. Muzejski postav u Bolnici vezan je za podrumske prostorije ove zdravstvene institucije u kojoj su tijekom pozne jeseni

1991. godine bili smješteni brojni bolesnici. U Vojnom muzeju eksponati su raspoređeni u slobodnom, vanjskom prostoru, a čine ga razne vrste naoružanja. Poljoprivredno dobro »Ovčara« udaljeno je od grada oko 5 km u pravcu jugoistoka, a u sklopu je kombinata »Vupi«. U skladišnim prostorima ovog poduzeća, u kojima su u ratno vrijeme te devedeset i prve bili zatočeni, sada je muzejski prostor, dok je na mjestu masovne grobnice podignuto spomen obilježje stradalima. Uz odavanje dužnog poštovanja svim žrtvama, prisjetili smo se teških trenutaka tog minolog vremena i patnji tog naroda.

M. Đanić

Reportaža:

Putovanje u Kanadu i SAD

Vrijedne znamenitosti okoline Toronta

Boravak u Kanadi autoru ovih redaka nije se sveo samo na razgledanje Toronta i njegovih znamenitosti. Ono je obuhvatilo i odlazak u interesantna bliža, ali i nešto dalja prostranstva, koja gravitiraju ovom velegradu. To ćemo kroz nekoliko izleta i prikazati.

ODLAZAK NA NIJAGARINE VODOPADE: Čuveni Njagarini vodopadi su udaljeni od centra Toronta oko 145 km, a vezani su za istoimenu rijeku koja odvodi vodu iz jezera Iri (Erie) u jezero Ontario. Ova otoka istovremeno predstavlja i granicu između Kanade i SAD.

Put od Toronta prema našem odredištu pratio je jezero Ontario, koje je ostajalo s njegove lijeve strane. Pri tome smo prolazili kroz gradove - Mississauga sa 704.000 stanovnika, Burlington sa 151.000 stanovnika i Hamilton s 491.000 žitelja (u kome su i velike čeličane). Daljnji prostor prema Nijagari, uz južne obale Ontario, čuven je po gajenju grožđa i voća, te je poznat po proizvodnji vina. To područje oni nazivaju »Vinskom državom«, odnosno »Državom vina«. Slijedi grad St. Catharines sa 130.000 stanovnika, te naše odredište Niagara falls sa 76.000 žitelja (falls znači vodopad).

Pogled na čuvene Njagarine vodopade je više nego zadivljujući, kako s kanadske tako i s američke strane (SAD). Kanadsku stranu vodopada, zbog izgleda, zovu »Konjska potkovića«, dok se 90 posto vode rijeke Nijagare sliva na kanadskoj, a 10 posto na američkoj strani. Visina vodopada iznosi 52 metra. Ljeti preko ovih vodopada u minuti prođe 130,88 milijuna litara vode, a zimi 65,40 milijuna litara.

Čuveni TV toranj u ovome gradu, s koga se pruža predivan pogled na vodopade, kako sa jedne, tako i s druge strane granice, visok je 160 metara, kamo, uz dizalo, vode i 662 stube. Pri čistom vremenu s njega pogled doseže 129 km. Vrijedi navesti kako težina ovog tornja iznosi 21.772.800 kg.

Osim razgledanja vodopada s TV tornja i s kopna, vodopadi se najbolje mogu vidjeti i doživjeti s broda, koji do samog vodopada prevozi do 500 putnika odjevenih u kišne mantile. Ta vožnja predstavlja poseban doživljaj - buka koju slapovi stvaraju, vodena para koja vas obavija, jak vjetar koji vodopad izaziva i sl.

Na obali, odakle se pruža predivan pogled na slapove, nalaze se i dva divna spomenika: Nikoli Tesli i kralju Georgu VI.

ZNAMENITOSTI MIDLANDA - NACIONALNO SVETIŠTE KANADSKIH MARTIRISA: Jedan od izuzetno vrijednih i interesantnih izleta usmjeren je prema gradu Midlandu, koji se nalazi 200 km sjeverno od Toronta, a smje-

šten je na obalama velikog Georgian zaljeva onog ogromnog Hjuron jezera, što ga dijele Kanada i SAD.

U odlasku smo išli kroz grad Barrie u kome živi 125.000 stanovnika, te prošli pokraj jezera Simcoe. Ta autocesta s po dvije paralelne trake u jednom i u drugom smjeru veoma je pogodna za vožnju i prolazi kroz divne šumske predjele. Povratak je bio zapadnijim, manje prometnim cestama koje prolaze kroz prostrane poljoprivredne oblasti sa zasijanim površinama pod pšenicom, kukuruzom, te stočnom hranom. Tu su prostrane, lijepe i velike farme s brojnim silosima, te govedima na ispaši. Može se reći kako je to »tipičan kanadski agrarni prostor«.

Kraj Midlanda nalazi se grad-muzej SANTE-MARIE. Na mjestu ovog muzeja ranije je bilo naselje Hjuron (Huron) Indijanaca. Ovamo su 1639. godine iz Francuske došli isusovci, te pridobili ovaj narod, koji je prihvatio i katoličanstvo. Uz to, isusovci i drugi pristigli Francuzi obučili su ovaj primitivan svijet obradi zemlje, gajenju poljoprivrednih kultura i drugim poslovima. Druga indijanska plemena, pružajući otpor stranoj vlasti i religiji, zauzela su ovo naselje, poubijali isusovce, kao i većinu drugih francuskih doseljenika i pripadnika Hjuron Indijanaca, te 1649. godine u cijelosti protjerali preostali svijet i razorili naselje.

Selo je u cijelosti rekonstruirano u svom prvobitnom obliku, te sada predstavlja vrijedan, prostran i zanimljiv muzej. Naselje je okruženo visokim koljem, na više mjesta i duplim. Tu su: kule osmatračnice (kamena osmatračnica je podignuta 1647. g.), vojničke kule, štale i prostor za stoku, razne radionice (drvodjeljska, krojačka, potkivačka, pilana), tu je isusovačka rezidencija sa crkvom i pratećim objektima (kapela, trpezarija, spavaće sobe, kuhinja), crkva sv. Josipa za građanstvo, groblje, zgrade bolnice, farmacije, kršćanska duga kuća, indijanska koliba, ambari i dr. Nekršćanski prostor posebno je odvojen.

U blizini Midlanda nalazi se i svetište kanadskih Martiriza. Ovdje su 1925./26. g. u čast isusovačkih i laičkih misionara, koje su u okolini Georgian Bay Irakon Indijanci pobili, podignuta crkva. Među pobijenima bilo je i osmero koji su mučeničkom smrću stradali. Dvoje je papa Ivan Pavao II. 1983. g. proglasio svetima. Crkva je velika, predivna, a unutarnjost je s elementima indijanske arhitekture (svodna konstrukcija). I na vitrajima ima elemenata ovoga svijeta. Tu je sveta Katarina (ovdašnja Indijanka) kao i lik jednog Indijanca koji usmjerava isusovca u nova prostranstva.

Posebno je prostran i veoma lijep park što se nalazi uz crkvu i poviše nje. Postaje križnoga puta, kao i divne skulpture, napravljene su od posebne vrste metala, a brojne statue svetaca od bijelog mramora, te daju posebno obilježje ovom ambijentu.

Vratimo se još jednom u muzej, gdje su posebno vrijedne i interesantne programe imali Indijanci, kao i pripadnici anglosaksonskog naroda. Indijanska glazba udaranja u raspetu kožu bubnjeva uz pjesmu zanimljiva je na svoj način. Demonstracija raznih aktivnosti ovdašnjih starih naroda (Indijanaca i francu-

skih doseljenika - vojnika i pratećih građana) na svoj je način interesantna: npr. radovi pri kuhanju, liječenju, izradi raznih predmeta i sl.

Sve zaposleno osoblje u muzeju obučeno je u indijanske i stare francuske nošnje tog vremena.

ZAŠTIĆENI HALTON PARK I NASELJE IRAQUAN INDIJANACA: Na osamdesetak kilometara od Toronta nalazi se zaštićeni HELTON park. Ovaj netaknuti prirodni prostor, zbog svoje izuzetne vrijednosti, stavljen je pod strogu zaštitu države Kanade. Pješačkom stazom dugom 10 kilometara, koja vodi pokraj dva velika rasjeda i spuštenog terena između njih, stigli smo do lijepog, manjeg, ali u cijelosti očuvanog CRAIFORD jezera, a potom i naselja IROQUAN (Iroki) Indijanaca, sada samo izvorno vrijednog muzejskog postava.

Iroquo Indijanci su ovdje su živjeli između 1300. i 1600. godine, a do prije 560 godina ovdje je bilo pravo selo ovih Indijanaca. Iskopavanje ostataka ovog naselja rađeno je između 1973. i 1987. godine. Naselje je ograđeno drvenim stablima cedra visokim i desetak metara. Tu se nalaze i osmatračnice za uočavanje neprijatelja i divljih zvijeri. Kuće su dugačke približno 30 metara, široke oko 8, a visoke petnaestak metara. Njihova je duljina ovisila o broju članova obitelji. Po sredini su bila ognjišta za približno desetak članova. U prosjeku je u kući bilo 8-10 ognjišta. S jedne i druge strane su ležajevi za spavanje, ispod kojih je prostor za držanje ogreva i boravak pasa, a poviše su ostave za smještaj raznih uporabnih predmeta. Poviše svega je visjelo sušeno meso, riba, duhan, kože, razno bilje i sl. Na vrhu kuće su otvori kroz koje je izlazio dim, koji je neprekidno dolazio od vatre smještene na sredini kuće.

najveći izložbeni prostor sedam čuvenih kanadskih umjetnika u svijetu.

U prizemnom dijelu galerije izloženi su crteži i druga umjetnička djela suvremenih anglosaksonskih stvaralaca, dok su na katu pretežito djela indijanskih i eskimskih stvaralaca. Tu su brojne maske napravljene za razne životne prigode, te više totema, slika i sl. Prikazani su polarni i drugi arktički motivi, te razne prigode iz života ovog svijeta. Anglosaksonski umjetnici velikim su dijelom predstavljali subpolarne pejzaze na kojima se sagledava djelovanje ledenjaka i hladnoće ovog podneblja. Muzej je prostran i krajnje suvremeno postavljen. Od prvobitnih umjetnika navest ćemo samo trojicu: Tom Thomson (1877.-1917.), Franklin Carmichael (1890.-1945.) i Lawreh S.Harris (1885.-1970.).

Preparirana krzna mnogih divljih životinja služila su za odijevanje i pokrivanje. Drvene klupice za sjedenje, drvene posude za pripremanje hrane, umivanje i sl. rezultat su njihovog rada.

Stabla cedra, koja čine osnovu ovih kuća, samo su držači koji se popunjavaju obrađenom korom od posebne vrste tamošnjih šumskih stabala. Iste kore služe i za pokrivanje kuća.

U 10 indijanskih kuća ovog naselja nađeno je preko 10.000 raznih predmeta, kojima se služio nekadašnji starosjedilački narod. Ovo je jedno od manjih indijanskih naselja, a pretpostavka je da su tu boravili samo tijekom ljeta.

POVIJESNA GALERIJA U KLEINBURGU: Manji gradić Kleinburg sa svojih desetak tisuća stanovnika udaljen je od Toronta dvadesetak kilometara. Već se iz samog naziva mjesta da naslutiti da su ga svojevremeno osnovali doseljenici iz Njemačke. Podrazumijeva se kako mu je danas stanovništvo izmiješano. U ovom lijepom i ugodnom mjestu turizam predstavlja značajnu gospodarsku granu.

Najpoznatija i najvrednija građevina u mjestu je Mc. Michaelova povijesna galerija. Ta kanadska kolekcija umjetnosti osnovana je 1951. godine. Kako nam ovdje navode - to je

AFRIČKI SAFARI: Ovaj vrijedan i vrlo interesantan safari, udaljen od Toronta 140 km, osnovan je 1969. godine. Put do njega vodi kroz različite i interesantne prostore. Tu su brojne farme sa silosima visokim kao dvokatne zgrade i drugi odgovarajući objekti.

Razgledanje ovog ogromnog safari parka traje satima, a obavlja se autobusom, brodom i vlakom. U njemu se nalaze: slonovi, razne ptice, ljame (koje su ranije korištene za vuču), rogati bizoni (najstarije krave na svijetu), raznovrsni majmuni, lavovi koji se slobodno kreću u čoporima (lijeni su i spavaju 15-20 sati dnevno; ovdje ih je rođeno oko 150), zebre, žirafe (od 1,8 do 6 metara visine), nojevi (jaja im teže 1,8 kg, oni su teški oko 175 kg, a trče čak 70 km/sat), antilope, bivoli, nosorozi (teški 2.500 kg), koze sa Stenovitih planina, bivoli s Himalaja, te druge vrste životinja iz Indije, Japana, Tibeta...

Osim razgledanja, koje se realizira putem vožnje, posjetiteljima se organiziraju i drugi prigodni programi. Ovaj dio zabave ostvaruju dresirane ptice grabljivice, papige, te slonovi.

(Nastavak u idućem broju)

Matija Đanić

Kulturna povijest Vajske

Drevni gradić Bač, pokraj lijeve obale Dunava, leži na rijeci Mostongi, koja dolazi od područja Sombora i iza sela Bukin utječe u Dunav. Sa zapadne strane Mostonge, bliže Dunavu, smještena su jedno ispod drugoga sela: Vajska, Bođani i Plavna...

Vajska se nalazi na plodnim ravnica-ma južne Bačke, dvanaest kilometara od Bača, a deset od Vukovara preko Dunava. Svoju prethistoriju Vajska nema, jer su se na čitavom području Bačke nalazila mora, prvo Mediteransko, a zatim Panonsko, sve dok nije probilo Đerdapsko stijenje i oteklo.

Slabih arheoloških nalaza imamo tek iz brončanog doba, i to iz okoline Bača. U trećem stolj. pr. n. ere na ovom su području živjeli Kelti, što potvrđuju nalazišta keltskih groblja. Kelte su zamijenili Jazigi, koji su iza sebe ostavili također svoje grobnice.

U prvom st. pr. nov. ere na ovo su područje došli Rimljani. Iz tog razdoblja pronađeni su ostaci rimskih spomenika s natpisima, nakit.

U trećem stoljeću preko ovog područja su prelazili Huni. Za vrijeme seobe naroda (375.) ovuda su prolazili i drugi razni narodi - Germani, Slaveni, Avari (586.).

Slavenska plemena, koja su živjela na ovom području, pokorili su Mađari u devetom stoljeću skupa s ovim krajevima.

Godine 1241. ovim su krajevima prolazili Tataři. Oni su u punom naletu sve ružili, palili, stanovništvo su pred sobom

razgonili, a velikaši su se sklonili u bačke tvrđave.

Prvi pisani podaci u kojima se spominje Vajska bili su podaci o ubiranju crkvenog poreza 1332.-37. Značajniji događaji uz koje je vezana Vajska su: 1464. g. na ovom području je boravio kralj Matija Korvin sa svojom vojskom, 1494. g. ugarsko - hrvatski kralj Ljudevit II. koji je održao sabor u Baču 29. rujna 1518. g., Ljudevit II. je ponovno držao sabor i na ovom području skupljao vojsku protiv Turaka, koji su već 1522. g. zauzeli Beograd, a dvije godine kasnije i Petrovaradin.

Sakupljenu vojsku iz ovih krajeva vodio je biskup Tomori. Ona je krenula iz bačke tvrđave, sastala u Baranji s kraljevom vojskom iz Budima. Do bitke s Turcima je došlo kod Mohača 1526. g. Nakon toga mnoga su bačka sela i mnogi posjedi ostali pusti bez svojih gospodara i žitelja.

Vajska je svoje ime dobila od tekuće rječice »Vajš«, ili možda od malih ribnjaka koji su se zvali »Vise«.

U kronici bačkog samostana, kroničar govori kako je 1770. bila velika poplava, do tada nezapamćena. Sva naselja u Podunavlju bila su razrušena i narod se iselio prema srednjoj Bačkoj. Tada je Vajska bila potpuno razrušena.

Kroničar bačkog samostana navodi i događaj od 17. kolovoza 1782. g., kada je narod primijetio dolazak tri velika crna oblaka. To su bili skakavci, koji su u tren

oka uništiti sva polja na tom području, te na područjima Kule i Sombora.

Poslije izгона Turaka iz ovih krajeva počela se voditi briga o ovim krajevima i narodu (oko 1689. g. u ove se krajeve doseljavaju Srbi pod Čarnojevićem i naseljavaju mjesta na sjeveru skroz do Budima - Mađarsko ministarstvo poljoprivrede). Glavnu brigu oko zbrinjavanja ljudi povjerali su velikim franjevačkim samostanima, koji su bili obnovljeni iza Turaka - u Baču i Somboru. Tako su od Sombora na jug za hrvatska sela: Sontu, Vajsku, Bođane, Plavnu, Bačko Novo Selo i Mladenovo, skrbili franjevci iz Bača. U svim ovim selima živio je uglavnom hrvatski živalj, takozvani Šokci.

Godine 1789. Vajska se ubrajala među ilirska mjesta s 500 stanovnika (Katona).

Podaci koji su ovdje navedeni, nalaze se u knjizi autora A.I. Augustinova, koji je pod nazivom »Kulturna povijest Vajske«, istu tiskao 1972. g. u GIP »Tipografija« u Đakovu na 86 stranica, te smatram da će ovaj članak ponukati ponekog čitatelja da se zainteresira za ovaj rad u cijelosti, a i druge, koji su vezani za Vajsku i za druga mjesta, koja se ovdje spominju. Posebice za mjesto Bač, po kome je ova naša pokrajina Bačka i dobila svoj naziv.

Stipan Pekaović, odvjetnik

Izgradnja Doma kulture u Bačkom Monoštoru

Do oslobođenja u Drugom svjetskom ratu sve kazališne predstave i drugi kulturni programi izvođeni su u knjižnicama i čitaonicama, gostionama i u dvorani kina. Nakon rata priredbe su održavane u nacionaliziranoj Njemačkoj kući Petra Kleta (danas: Ulica Ivana Gorana Kovačića 33), koja je služila kao Dom kulture. Tu je, pokraj stana i gostione, bila dvorana veličine 18 x 6 metara, manja pozornica i svlačionica. Kada je završena izgradnja Zadružnog doma odnosno Doma kulture u njega se prenijela aktivnost Kulturno-prosvjetnog društva. Nacionaliziranu Njemačku kuću Petra Kleta dalje je koristila samo mladež kao svoj dom, do jeseni 1956. godine. Na sjednici Narodnog odbora općine u Bačkom Monoštoru, 31. listopada 1956. godine, pod točkom tri, Omladinski dom je predan na korištenje DTV »Partizan«. Od tada je i mladež za svoje kulturne potrebe koristila novoizgrađeni Dom kulture.

Za izgradnju Zadružnog doma odnosno Doma kulture s pozornicom, dvoranom i pratećim prostorijama inicijativu je dalo Kulturno-prosvjetno društvo, s obrazloženjem kako postojeći prostor ne može zadovoljiti narasle potrebe skoro 5000 stanovnika u selu i zahtjeve gostujućih, profesionalnih kazališta. Inicijativu je prihvatio mjesni Narodni odbor i na jednom širem skupu Zemljoradnička se zadruga prihvatila realizacije. U 1947. godini srušena je stara zgrada nekadašnjeg bilježničkog stana preko puta crkve, tada na parceli 820. Sama zgrada je imala površinu 256 četvornih metara, a postojalo je još dvorište i vrt. Zgrada je bila prizemna, od naboja, pokrivena bijelim crijepom. Imala je pet soba, dvije kuhinje, predsoblje, hodnik, drvaru, skladište, staju, podrum i tavan. Bila je duljine 20 metara, širine 11,5, a visina prostorija bila je 2,5 metra. Nakon rata služila je kao stan jednog učitelja i jednog općin-

skog službenika. Rušenju zgrade prišlo se tek kada je mjesno vodstvo dobilo obećanje iz sreza da će im se dopustiti rušenje napuštenih zgrada radi korištenja materijala.

Kada je bivši bilježnički stan srušen i teren pripremljen za izgradnju, mjesni Narodni odbor je zatražio od Planske komisije sreza Sombor odobrenje za rušenje objekata na napuštenom salašu bivših vlasnika Gavre i Petra Bahraha. Planska komisija je 7. kolovoza 1947. godine, pod brojem 29261, izdala pismeno Odobrenje za rušenje. Ono je organizirano od strane MNO-a, a Zemljoradnička zadruga je svojom mehanizacijom prevozila materijal na pripremljenu lokaciju i dala financijska sredstva. Zato je zgrada dulje vrijeme nazivana Zadružnim domom. Zadruga je povremeno u njega smještala ljetinu.

U međuvremenu je Direkcija za eksploataciju državnih željeznica - rejonska postaja u Somboru zatražila od Odsjeka za poljoprivredu i šumarstvo sreza Sombor isti salaš sa zemljištem radi osnivanja ekonomije. Srez je početkom 1948. godine od MNO-a zatražio informaciju na osnovu čijeg odobrenja ruše spomenuti salaš, a istovremeno je i Planska komisija promijenila stav i zabranila MNO-u daljnje rušenje. MNO je pismeno obavijestio Srez da se ruši na osnovi odobrenja Planske komisije, a od Planske komisije je zatražio da ostane kod prvobitnog odobrenja za rušenje. »Naslov je trebao ranije izvijestiti ovaj Odbor da se ne smije rušiti gornji salaš tako da se ovaj Odbor ne bi tada upuštao u rušenje bilježničkog stana«, kaže se između ostalog u dopisu MNO-a broj 361 od 17. ožujka 1948. godine Planskoj komisiji.

Nakon više konzultacija, Monoštorci su prekinuli rušenje, ali su zadržali prenijeti materijal s Bahrahovog salaša. Nešto cigli su bespravno donijeli iz Gakova (od porušenih kuća), imali su materijala od porušenog bilježničkog stana, a pomoć u materijalu je pružilo i mjesno Šumsko gazdinstvo. Izgradnja je započeta u

ljetu 1948. godine i s dosta teškoća sasvim završena u 1950. godini. Za ovaj poduhvat na dobrovoljnoj osnovi angažovani su: zidari, tesari, stolari i nekvalificirana radna snaga iz mjesta. U somborskom zatvoru bilo je nešto Monoštoraca na izdržavanju kazne zbog krađe drva i divljači iz šume, bespravnog ribolova, kartanja i kockanja. Oni su na molbu mjesnih vlasti pušteni kućama s tim da kaznu izdrže radeći besplatno na izgradnji Doma kulture.

Po završenoj gradnji, u dvorani i na balkonu, bilo je 500 sjedala. U 1954. godini na katu Doma kulture postavljena je razglasna postaja, a na raznim lokacijama u selu montirano je 12 zvučnika. Jedan od zaposlenih službenika u zemljoradničkoj zadrugi bio je zadužen za njen svakodnevni rad. Preko nje su stanovnici obavještavani o tekućim zbivanjima u mjestu, u zemlji i u svijetu. Između vijesti emitirana je glazba. Dom se više puta popravljao i namještaj mijenjao, a najveće kvalitetno renoviranje učinjeno je 2005. godine, na inicijativu i zaslugom Mjesne zajednice. Dom kulture se nalazi u Ulici Ivana Gorana Kovačića broj 34, na parceli broj 1988, površine 19 ari 19m². Sam objekt (zgrada) je veličine 7 ari i 69 m, a prostorije u njemu su na najbolji način iskorištene za potrebe stanovništva. Tako se na katu nalaze prostorije koje koristi KUD »Rumunka«, nevladina organizacija »Propeler«, Turističko društvo »Podunavac« i Pčelarsko udruženje. U prizemlju, s ulazom iz Ulice oslobođenja, su prostorije radio-amatera. U velikoj se dvorani održavaju kazališne predstave i drugi kulturni sadržaji, veći sastanci, večere i svatovi (ispod pozornice je suvremena kuhinja). Ispred ulaza u dvoranu nalazi se TV sala. U prizemlju, još, prostorije korisei »Bodrog«, Narodna knjižnica i čitaonica (gdje se održavaju književne večeri, likovne izložbe), a tu je i sjedište Centra za građanske aktivnosti. Pokraj nje se nalazi Vojvođanska banka. Korisnik objekta je Mjesna zajednica, a Republika Srbija ima pravo korištenja zemljišta.

U Narodno-oslobodilačkoj vojsci Jugoslavije iz Bačkog Monoštora je sudjelovalo 146 boraca, od čega je 76 ranjeno, a 40 poginulo. Na zgradi Doma kulture je 4. srpnja 1956. godine otkrivena spomen-ploča s imenima i prezimenima poginulih boraca. Dio poginulih su roditelji s bojišnica donijeli kućama i pokopali na mjesnom groblju, skupa - jednog pokraj drugog. Ispred Doma kulture, na uglu, bilo je sahranjeno pet-šest vojnika Crvene armije uz skroman spomenik, a kasnije su preneseni na groblje u Sombor.

Iz rukopisa: Kulturni mozaik Bačkog Monoštora

Ivan Kovač

Recitatori (i) iz drugog kuta

Poštovana djeco!

Raspust je prošao, a mi vam predstavljamo u opuštenom ozračju naše prijatelje, nagradene recitatore – Dejanu Jakšić, Miloša

i Leu Jeftić te Eminu i Anetu Firanj, ne samo s gostovanja u Osijeku i Slavskom Brodu gdje su boravili svi nagradeni recitatori, nego ih predstavljamo i u nekim drugim situacijama.

Emina i Aneta: Poletjele bijele vile iznad grada Dubrovnika

S trga u Slavskom Brodu

Kod DeJane još „caruje drugarstvo“

Zar ne ličim na one »zločeste dečke« - Miloš

Breakdance u kućnoj varijanti – Lea

Nagradeni recitatori u Osijeku

Putujmo Hrvatskom

2. GORSKI KOTAR

Vozimo se autocestom Zagreb-Rijeka, putujemo na more. Iza Karlovca, prekrasnog grada na četirima rijekama, susrećemo se sa sve većim brdima i proplancima na kojima se još da vidjeti po koja kravica, koja u miru pase. Odjednom, ispred nas obronak visoke gore pokriven crnom šumom borova i jela. Vrh gore je u magli i oblacima pa samo pretpostavljam koliko je visoka. Sela su smještena u dolinama, kuće su jedna

do druge i imaju vrlo kose krovove. To je sigurno zbog snijega, koji u ovom kraju pada često i dugo se zadržava. Svaki dio zemlje je obrađen, to su male oranice smještene na brežuljcima. Zaustavljamo se u Delnicama. To je mali grad u srcu Gorskog kotara. U gradu je lijepo, najviše mi se dopada to što uokolo vidim samo visoke planine. Kao da dalje nema ničega. Poslije Delnica polako nestaju šume i sve više se naziru stijene i gole planine. Ubrzo se ukaže more i shvatim kako smo napustili Gorski kotar, koji mi je vrlo lijep.

Martina Matarić, 4-a OŠ »Ivana Grande«, Soblinec

Trihinelozna

Piše: dr. Marija Mandić

Trihinelozna je parazitarna bolest izazvana crvom *Trichinella spiralis*, čije se larve naseljavaju u mišićima divljih (svinja, medvjed, štakor, miš) i domaćih (svinja, pas, mačka) životinja, koje ujedno predstavljaju i prirodni rezervoar trihinele. I kod čovjeka, ukoliko je zaražen, ona se nalazi u mišićima. Trihinelozna je otkrivena 1835. godine u Londonu kod čovjeka, a deset godina kasnije prepoznata je i kod svinja. Na našim prostorima prvi put je registrirana 1923. godine u zemunskoj bolnici.

Čovjek se najčešće zarazi konzumiranjem sirovog ili termički nedovoljno obrađenog svinjskog mesa, mesnih prerađevina, kao i mesa nekih divljih životinja, koje u sebi sadrže žive larve. Infekcija se ne prenosi izravno s oboljelog na zdravog čovjeka.

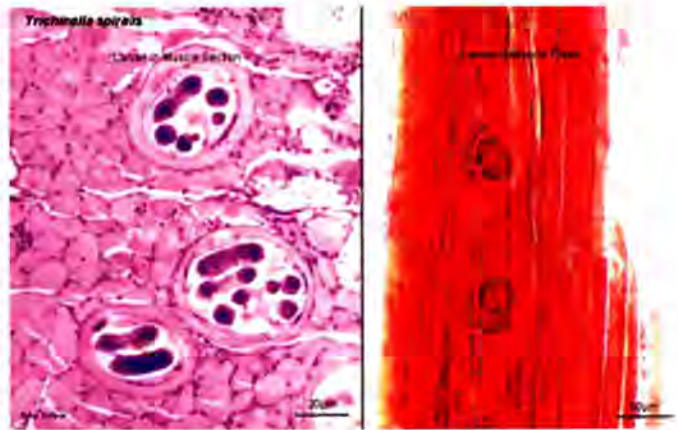
U prirodi se larva održava u prijenosnom lancu »štakor - svinja - čovjek«. Svinja se zarazi kada pojede zaraženog štakora, a čovjek se zarazi kada pojede nedovoljno kuhano ili nedovoljno pečeno meso, ili proizvode od mesa sušenog na dimu, od životinja zaraženih larvama. Glavni izvor zaraze za čovjeka je meso od domaće svinje u kome se nalaze larve *Trichinelle spiralis*.

Klinička slika bolesti varira od neprimjetne infekcije do bolesti sa smrtnih ishodom, što zavisi od količine unesenih larvi putem zaraženog mesa ili mesnih prerađevina. Od trenutka infekcije do razvoja kliničke slike prođe od 5 do 45 dana. Rani karakteristični znaci bolesti su iznenadni bolovi u mišići-

ma i otok gornjih očnih kapaka. Mogu se javiti i krvarenja na bjeoćnicama, žed, prekomjerno znojenje, drhtavica, opća slabost. Bolest je praćena povišenom tjelesnom temperaturom i upornim proljevima. Iako se trihinelozna najčešće javlja u blagom obliku, moramo je smatrati ozbiljnom bolešću. Parazit može izazvati komplikacije na plućima i mozgu, dok se najteži oblici završavaju smrću zbog oštećenja srčanog mišića.

Zbog svega naprijed navedenog vidimo kako je najvažnija zaštita od ove bolesti, a ona se prvenstveno radi na sljedeće načine.

- Nakon klanja svinja, a prije upotrebe mesa i mesnih prerađevina, obavezno uraditi trihineloskopski pregled uzorka mesa u najbližoj veterinarskoj stanici.
- Na pregled odnijeti mišićni dio dijafragme, međurebarnih mišića ili mišića vrata, jer pregled drugih dijelova tijela zaklane svinje može dati negativan rezultat i dovesti do masovne zaraze.
- Pregledu podliježu i pravljene i dimljene mesne prerađevine od nepregledanog svinjskog mesa.
- Meso zaklane svinje i mesne prerađevine za koje se utvrdi da su zaražene trihinelozom, nisu za ljudsku upotrebu i obavezno se spaljuju.
- Osobe s izraženim simptomima tri-

hineloze moraju se javiti na pregled radi blagovremenog liječenja.

- Osobe bez izraženih simptoma trihineloze, koja su jela zaraženo meso ili prerađevine od mesa, trebaju se javiti na pregled i biti pod kontrolom liječnika.
- Ukoliko su zaraženo meso i/ili prerađevine od mesa dospjeli u druge krajeve, vlasnik je dužan o tome obavijestiti nadležnu veterinarsku i sanitarnu inspekciju, kao i sva lica do kojih su namirnice stigle.
- U slučaju da se potvrdi trihinelozna kod svinje, deratizacija (uništavanje glodavaca)
- pod nadzorom stručnih službi je obavezna u dijelu domaćinstva gdje se gaje svinje, na farmama i stočnim grobljima.
- Uginuli glodavci se moraju spaljivati.
- Obore i farme za odgoj svinja trebalo bi raditi od čvrstog materijala, a na otvore ugrađivati metalne mreže, kako bi se onemogućio pristup glodavcima.

Novogodišnji Bečki koncert 2008. godine

Dana 21. veljače 2007. godine Wiener Philharmoniker (osnovana 1842. g.) svojim memorandumom - pismom pod brojem No. 12.482 UID AUT 37559904 Customer no. 79.410, potvrdila je zamolbu poslanu preko Interneta i potvrdila rezervaciju dviju karata - ulaznica za novogodišnji koncert ove kuće na ime Olge i Stipana Pekanovića iz Sombora, za 1. siječanj 2008. g., s početkom u 11,15 sati u prostorijama Musikverein Grober Saal u Beču.

Na osnovi gornjih činjenica, doček 2008. godine proveli smo u Beču u Austriji, gdje smo na gradskim trgovima ovog preli-

jepog svjetskog grada na Dunavu dočekali i Novu 2008. godinu, a 1. siječnja 2008. g., skupa s 2100 posjetitelja iz čitavog svijeta, uživali u glazbi bečkih filharmoničara na godišnjem koncertu, pod dirigentskom palicom Georges Pretrea.

Budući da se u ovom slučaju radi o glazbenoj manifestaciji svjetskog značaja, koja ispred malih ekrana u to vrijeme u čitavom svijetu okupi milijardu i više ljudi, a samo je mali broj »sretnika« u mogućnosti na licu mjesta biti prisutnim, ove činjenice i prekrasne dojmove s koncerta i oko njega odlučili smo priopćiti našim čitateljima glasila »Mirosljub«, te potaknuti i druge da odmah rezerviraju karte za iduću godinu, ili buduće godine.

Olga i Stipan Pekanović, odvjetnici iz Sombora

Hermina Malković

Sa svojim vjernim suprugom Ivanom, ranije službenikom, a sada umirovljenikom, ima sina Damira, te unuku Dijanu, učenicu 8. razreda.

Već od početka školovanja zavoljela je narodne pjesme, posebice one u desetercu. Rado ih je čitala svojim roditeljima kao i mladoj djeci. Vremenom je zavoljela i prozne sastave – prigodne priče, a potom razne avanturističke sastave, putopise, ljubavne i druge romane.

Poetskim amaterskim stvaralaštvom aktivnije se bavi tek posljednjih godina, premda je još kao dijete tome naginjala. Svoje sastave objavljuje u zborniku »LIRA NAIVA«, u kalendaru »SUBOTIČKA DANICA«, kao i u našem »MIROLJUBU«. Sa svojim suradnicima nastupala je u Somboru, Subotici, Golubincima, Vajskoj...

Piše izričito izvornom ikavicom u koju je zaljubljena, a sadržaji njenih sastava su pretežno vezani za uspomene sa salaša. S ponosom ističe kako su »salaši i salašari čuvari identiteta ovog naroda, a isti su i čuvari naših običaja«.

Drago joj je što je pri HKUD »Vladimir Nazor« osnovana Literarna sekcija koja okuplja poete amatere koji se tu dogovaraju o svojim aktivnostima, uzajamno razmjenjuju iskustva, druže se i sl.

M. Đanić

Šta je srića?

Srića je za me
kad mi sin kaže
faljen Isus mama,
srića je za me
kad mi unuka
savije ruke oko vrata.
Srića je za me
kad mi brat i sestre
u goste dođu,
srića je za me
kad mi prijatelji kapiju ne prođu.
Srića je za me
smerna ljubičica u cvitu,
srića je za me
vesela ševa u letu,
srića je za me
polje zrilog žita.
Srića je za me
livada maslačka žuta,
srića je za me
moji salaši kraj Bezdanskog puta.
Srića je za me
kad kronicu sa mojim drugom molim,
srića je za me
što nikog ne mrzim i što sve svoje
volim.
Srića je za me
kad Bunjevci zaigraju kola,
srića je za me
srce bez trunke bola.

Hermina Malković

Hermina Malković, najstarije od četvero djece svojih roditelja Franje i Janje Dorotić, rođena je u somborskim salašima na Bezdanskom putu. Odrastajući u tom prigradskom naselju, u obitelji vrijednih, srednje stojićih zemljoradnika, u otvorenom i slobodnom prostranstvu, okružena svojim najmilijima – članovima obitelji i bliskim rođacima – ovdje je stjecala i svoja prva životna iskustva. Još kao mala pomagala je svojim roditeljima oko odgoja druge djece, te obavljanja lakših poslova u kući ali i onih u polju. Tu je pohađala niže razrede osnovne škole, da bi potom obrazovanje nastavila u gradu. Po završetku Ekonomske škole zaposlila se u svojoj struci kao knjigovođa. Sada je u mirovini, premda i dalje obavlja poslove knjigovodstva.

Marija Bajić

godine, a objavljivanje otpočinje tek 2006. godine.

Sastavi ove naše pjesnikinje publicirani su u »Liri naivi«, glasniku KUD »Rešetari« u Rešetarima u RH, a jedan je objavljen i u »Hrvatskoj riječi«.

Zbirka njezinih pjesničkih sastava veoma je bogata, lijepo sredena, otiskana i čuvana, a sastoji se od oko 400 pjesama. Ako ovome dodamo i 40-ak dječjih pjesmica, te brojne kratke misaone stihove, onda se bez pretjerivanja može konstatirati kako se tako

bogata zbirka rijetko nalazi u amaterskom stvaralaštvu.

Inspiracije za svoje poetsko stvaralaštvo Marija nalazi u prirodi koju beskrajna voli, u svojoj obitelji, cjelokupnom okruženju, te u društvu u kome živi.

Uz one osjećajne sastave, koji su i najbrojniji, i koje piše iz dubine svoga bića, piše i vesele, šaljive, te dječje sastave.

Za pisanje pjesme »Simboli Sombora«, koju objavljujemo, inspirirana je ljepotom ovog drveća, kao i strepnjom od njegovog uništavanja. Za nju ovo je izuzetno lijepo i specifično drvo, koje krasi naš grad.

M. Đanić

U skupini naših pjesnikinja amatara nalazi se i Marija Bajić. Ova tiha i skromna žena rođena je u Somboru 1938. godine u radničkoj obitelji Julijana Pekanovića i njegove supruge Estere, kao jedno od osmero njihove djece. Po završenoj Ekonomskoj školi u rodnome gradu Marija se zaposlila kao knjigovodstvena službenica, a sada je u zasluženoj mirovini.

Sa svojim suprugom, rođenim Dalmatincem Matom Bajićem iz Gornjeg Položca pokraj Imotskog, rodila je dva sina, a sada ima i jedno unuče.

Počeci njezinog poetskog stvaralaštva vezuju se za razdoblje srednjoškolskog obrazovanja. No, ti stihovi, kao i u većini slučajeva, nisu sačuvani. Intenzivnije stvaralaštvo na ovom planu nastaje od 1987.

Simbol Sombora

Pamtim bodoše naše, još od malena i oni su ovdje kao i ja polako rasli, samo što su mnogo stariji.

Stolitni su čuvari, grada našega, našega zdravlja, i simbol Sombora, kao najzele-nijeg grada.

Svojim razgranatim krošnjama, centar stari su zagrlili, pa sa njim tiho šapuću, kao ljubavnici mladi prvi put u zagrljaju.

Ti, gorostasi naši, sa dobro debelim stablima, poredani u dvoredu s obiju strana, kao tunel, ulipšavaju sve stare, najduže ulice grada.

Sa svojom zelenom lepezom, krase grad, a za vrime litnjih vrućina, drže duboku ladovinu koja dobro dođe svima.

U njihovim bogatim krošnjama, mnoge ptice prave gnizda, di spavaju i ligu se pa nas rano jutrom bude, svojim veselim pivanjem.

Zimi kada inje il snig sve pokrije, svojim dugačkim smaragdnom granama blište na suncu kao biserne ogrlice.

Zato čuvajmo bodoše naše i za druge naraštaje, jer uvijek će bit onih koji će se njima diviti, i voliti ih kao i ja, sada.

Marija Bajić

Vjenčane slike naših Bunjevaca i Šokaca

Ivan Pašalić,
rođen 1891. g. u Čonoplji

Jaga Liščević,
rođena 1893. g. u Somboru

Vjenčani 1911. godine

Stipan Periškić, iz obitelji »Ferko«,
rođen 1910. g. u Monoštoru

Anica Pejak, iz obitelji »Bandžula«,
rođena 1909. u Monoštoru

Vjenčani 1928. godine

Kruh

Nastanak kruha vezan je za Malu Aziju, jer su tamo nađeni ostaci krušne peći iz vremena oko 5830. godine prije Krista, u Mezopotamiji 4800 godine prije Krista. Smatra se kako su ljudi najprije uočili žito kao hranu i počeli jesti pržena zrna. Poslije su ga počeli mljeti, brašno su izmiješali s vodom i jeli kao kašu. U mlađem kamenom dobu kašu su pekli na zagrijanom kamenu. Ostatke takvog kruha ima muzej u Ulmu. U brončanom vremenu kruh su pekli pod glinenim zvonom/crepuljom, pekome, pokljukom/, Stari Egipćani su prije oko 5000 godina pekli kvasni kruh i peciva. Od njih su pekarski zanat naučili i drugi mediteranski narodi, najprije Židovi, dok su bili u egipatskom ropstvu, a zatim Grci i Rimljani. Vremenom su pekari usavršavali pečenje kruha, a u srednjoj Europi na glasu je bio kruh iz Panonske nizine.

I naše su majke pekle kruh s kukuruznim kvascem, od brašna tvrdog žita bankut i prolifik ili iz brašna suražice: 2/3 žita i 1/3 raži, do sredine XX. stoljeća, dok su sijali tvrde sorte žita. Uz

drugih spojeva. Ugljikohidrati su najveći dio hranjive vrijednosti kruha. Sva zrna žitarica imaju škrob, celulozu i druge ugljikohidrate. Osnovni sastojak je škrob kojeg ima 55-80 postotaka. Celuloze ima manji postotak, ali je on veći u kruhu dobivenom iz crnog zrna. Šećer je važan u brašnu, jer je hrana kvasnim gljivicama, pa tijesto, gdje je više šećera, brže i bolje diše i lakše se rasteže. Bjelančevine su najvažniji sastojak kruha. Njih u žitu ima 8 do 15 posto, one su najkvalitetnije jer imaju ljepilo, koje kruh čini šupljikavim i rastresitim, to je sredina kruha. Masti u kruhu ima malo, ona je u klici, a ostane u brašnu samo kad se samelje cijelo zrno. Masti su važne u izmjenjivanju materija, a služe i kao zaštita mišićima i živcima. Vitamini iz B-skupine ostanu skoro svi u kruhu iz cijelog zrna, a u manjim količinama su i vitamini A, E, D i C. Vitamina ima najviše u omotaču zrna koji se meljavom odstranjuje, vitamina A i D ima u klici i mekinjama. Zbog toga je bijeli kruh od bijelog brašna bez vitamina. Mineralni sastojci su u vanjskom

zbog toga jeli bolji kruh od današnjeg..

Nesvarljivi dijelovi žitarica su u ljuski i važni su jer stvaraju dulji osjećaj sitosti i potpomažu kretanje crijeva i njihovo redovito pražnjenje, a uz to sprječavaju pretilost, smetnje u radu crijeva, arterio sklerozu,...

Stipan Pekanović
odvjetnik

IMPRESSUM

MIROLJUB (izlazi 4 puta godišnje).
List Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva »Vladimir Nazor«, 25000 Sombor, Venac Radomira Putnika 26, tel. 025/38-173: fax: 025/26-019.

Nakladnik: Novinsko-izdavačka ustanova »Hrvatska riječ«, Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica

tel/fax: 024/553-355
hrvatskarijec@tippnet.co.yu
www.hrvatskarijec.co.yu

Za nakladnika: Zvonimir Perušić
Urednik Nakladničke djelatnosti NIU »Hrvatska riječ«: Milovan Miković

Uredništvo: mr. Matija Đanić, glavni i odgovorni urednik lista, Janoš Raduka, zamjenik glavnog urednika, te članovi Zoran Čota, Alojzije Firanj, Antun Kovač, Josip Pekanović, Šima Raič, Pavle Matarić, Monika Vekonj, Zlatan Forgić.

Lektorica: Katarina Vasiljčuk
Tehnički urednik: Thomas Šujić
Prijelom teksta: Jelena Ademi
Urednica fotografije: Nada Sudarević
List je registriran u Ministarstvu za informacije Republike Srbije broj 2583/2.2.1998.

Tisak: »Rotografika« doo Subotica
E-mail: vnazor@sbb.co.yu
Web strana: tippnet.co.yu/media/miroljub
Naklada: 900 primjeraka

pečenje kruha RAZVILO SE I PEČENJE MLIJEČNOG KVASNOG KRUHA I PECIVA., od kojih je poznat naš uskršnji i božićni pleten kolač, osobito bogato okićen božićnjak, lakumići, prisnac,...

Kruh je vrijedna hrana, jer ima kao najprije: ugljikohidrata, bjelančevina, masti, mineralnih sastojaka, vitamina i

omotaču koji se meljavom odbacuje, a najvažniji su: fosfor, kalcij, željezo, a u tragovima su bakar, mangan, cink i dr. Zbog ovih sastojaka je zdraviji i hranjiviji kruh iz cijelog zrna.

Rađeno brašno ima dvostruko više sastojaka mineralnih, radi čega su naši stari u žitno brašno miješali raženo i

MUDRE IZREKE

- Učena glava klanja se zlatnoj budali.
Shakespeare
- Kad se ljudi slažu sa mnom, uvijek imam osjećaj da sam negdje pogriješio.
Oscar Wilde
- Dokle god vas ljudi hvale budite uvjereni da niste na sigurnom putu.
Nietzsche
- Humor je najzdravija i najdivnija ljudska osobina.
Lenjin
- Navika uzimanja alkohola za čovječanstvo je veće zlo nego rat, glad i kuga zajedno.
Darwin
- Ljudi bez morala su najpraktičniji: neograničene su mogućnosti njihove upotrebe.
Dušan Radović
- Svi darovi, sve ljubaznosti svijeta, ne mogu zamijeniti jedan trenutak zadovoljstva.
Goethe
- Pametniji popušta! Kakva žalosna istina koja utemeljuje vladavinu gluposti.
Ebner - Eschenbach
- Općenito uzevši, većina ljudi je sklona činiti nepravdu čim im se za to ukaže prilika.
Aristoteles
- Čista savjest, skromne želje i pošten rad su ono što ljudi danas najviše preziru jer se boje da će, ako sve to imaju, ostati sasvim bijedni.
Antun Kovač

POSLOVICE

Vrijeme je dobro koje podjednako posjeduje siromah kao i bogataš. Vrijeme je svakome jednako dugo, ali ne i podjednako korisno. Vrijeme te pozdravlja, ali ne čeka da mu uzvратиš. I onaj koji ima najviše vremena, najmanje ga ima za gubljenje. Zli ljudi stvaraju zla vremena.

Alojzije Firanj

MUDRI SAVJETI

Čovjek kada se otvori pred drugom osobom postaje ranjiv, ali to je uvjet za dobru komunikaciju i uzajamno razumijevanje.

Prava i dužnosti idu skupa, ako nema dužnosti nema ni prava. Ako smo toga svjesni tada nam je svaka obveza prihvatljiva.

Život ne treba suviše ozbiljno shvatiti. Ljudi smo, griješimo i moramo opraštati. Ne sudimo da nam ne bude suđeno.

Nikad ne odgađaj za sutra ono što možeš sasvim izbjeći. Postoje opterećenja koja nam štete bez ikakve potrebe. Njih treba uočiti i na vrijeme odbaciti.

Za rješavanje problema potrebno je uočiti pravi uzrok njegovog nastanka. Ako nismo dovoljno pažljivi ne možemo ga riješiti.

Alojzije Firanj

DA SE NASMIJEMO

Neriješena dvojba oko pitanja: Čija je profesija najstarija?

Kirurg: Poznato je kako je Eva stvorena od Adamova rebra! Pa, zar to onda nije kirurški zahvat? I dokaz da je moja profesija najstarija?

Arhitekt: Da, ali prije toga na Zemlji je vladao kaos! A kako se on otklonio? Djelo je arhitekta!

Političar: A tko je, molim vas lijepo, stvorio taj kaos? Ako ne političar?!?!

Preuzeo i pribilježio M. Đ.

BEĆARCI

Od bečara gore hulje nema, al od njega nema milijega.
Leti ptica preko oranica, nosi glase, paz'te cure naše.
Udovice nisu za parade, već za onog koji ljubiti znade.
Alaj lipo i udovicama, kavu piju čekaju penziju.
Garavušo dosta sam te slušo,
došlo vrijeme da ti slušaš mene.

Alojzije Firanj

VICEVI

Moj muž je vrlo svojeglav - taj nikad u životu nije htio čuti ni za čiji savjet! Ama, budi sretna što je takav - tješi je prijateljica - inače bi ti vjerojatno danas bila usidjelica.

Mlada i mladoženja poslije vjenčanja izlaze iz crkve. Sretnoj nevjesti prilazi njezina najbolja prijateljica, ljubi je, čestita joj i dodaje :

Uopće ne izgledaš umorna, mila moja!

I nisam! A i zašto bih?

Pa eto, mislim, dvije godine si trčala za njim.

Blago moje - tepa on. A ona: Blagajniče moj.

Bila sam budala kad sam se udala za tebe!

Po svoj prilici, samo bio sam toliko zaljubljen da to nisam ni primijetio!

Bračna svada: Voljela bih da sam mrtva! I ja bih volio da sam mrtav! E, onda ja ne bih!

Alojzije Firanj

BOŽIČNO SLAVLJE

71. OBLJETNICA DRUŠTVA

